

10. D.G. Swanstrom

Ett samtal som Utrikesdepartementet hade med undertecknad under senare hälften av 1970 sökte svar på frågan vad anknytning en D.G. Swanstrom hade med Östergötland. Man hade nämligen i hans kvarlåtenskap funnit brev från mig. Jag hade också fått det intrycket att han var den glömde, ensamstående svensken, änkling sedan många år.

Redan i brev av 31/3 1967 hade han skrivit följande, som jag ordagrant återger:

"Du säger att det är roligt att korrespondensen har kommit i gång. Ja, det är enda chansen jag kom att skriva Svenska. Jag brukar skriva till en systerdotter, men hon dog för ett år sedan."

Det sista brevet jag sände kom oöppnat tillbaka. Det var stämplat i Linköping 30/8 1970. Då hade Swanstrom gått ur tiden 24/8. Hans adress var 2735 Lincoln St. NE, Minneapolis, Minn. Utrikesdepartementet fick erforderliga uppgifter för att spåra hans släkt i Sverige.

David Karlsson, som hans namn lyder vid utvandringen 11/7 1904 från Svanshals, var född 5/5 1887 å torpet Svenstorp under Svanshals Svanegård. Denna del av socknen heter i folkligt tal Svanshea, dvs Svanshalsheden. Hans föräldrar var Sven Magnus Karlsson, f. 13/3 1842 i Svanshals, änkling i sitt första äktenskap 20/11 1884 och omgift 11/10 1885 med Josefina Wilhelmina Pettersdotter, f. 19/10 1855 i Heda.

David Karlssons namn är långt ifrån entydigt. Han skriver förnamnet D.G., varvid G står för Gottfrid, utan att detta förnamn framgår av kyrkoböckerna. Efter fadern kallade han sig Svensson, men tydligen är ej heller detta namn det vedertagna. På min fråga om tillnamnet Swanstrom ger han 26/10 1961 följande svar:

"Jag ändra mitt namn till Swanstrom från Svenson. Det var så många med Svanson-Svenson, och alla hade D G, D E, så jag fick mina bref så upblandade så att jag hade att gå till postkontoret ett par gånger att klara up posten. Så sade min åorbror att du får nog ändra ditt namn för det är för många af Svenssöner här nu, det var över 1.500. Så fort jag började att arbeta så tog jag namnet Swanstrom för att på Rensta hade de en svandamm och svanarna var så vackra. Så rann det en bäck igenom dammen eller en ström. Så sagan om Svanshals socken, hur den fick sitt namn."

Onekligt finns ett väckande minne från hembygden förborgat i hans namn med svanar vid Renstad och den gyllene svan som kröner kyrkans torn.

Swanstrom hade gått i smedlära. Och från 1904 års början tills kort före utvandringen hade han varit kyrkoskriven hos en smidesmästare Jöns Sjögren i Skurup, där han dock tidigare än så hade vistats enligt en förfrågan 22/12 1903 av kyrkoherde August Flygare i Svanshals.

På frågan varför han utvandrade ger han svar i brev av 25/3 1967:

"Varför jag reste till U.S.A.? För det första för att jag kunde få bättre arbetsförmåner. För det andra så var det tillståndande kriget med Norge, vilket Waldenström underblåste med all kraft. För det tredje så fick jag ej komma in det vapenslag jag ville."

Arbete och militärtjänst, alltså. Att namnet Waldenström möter, kan till dels ha sin orsak att denne genom sin nära vänskap med Axel Hermelin på Renstad uppträdde på folkmöte där, som samlade stora skaror.

Att D.G. Swanstrom med sitt namn bar en del av hembygden med sig var icke det enda uttrycket för en hemkänsla. Han gjorde såsom framgår ett besök i födelsebygden och tydligen var han från början med i Östgöta Förbundet, Minneapolis, stiftat 1935. Dett tillhörde en krets av sammanslutningar varom en minnesskrift talar, Östgöta Landsting tryckt 1935. Denna har Swanstrom tillställt mig. Albin Widén, den framstående kännaren av Svensk-Amerika, har haft vänligheten sända mig Östgöta Runor, tryckt i Minneapolis, Minn., 1943. Denna förtecknar bland andra östgötaföreningar den ovan omtalade i Minneapolis med personregister. Bland dess närmare 150 medlemmar av östgötabörd finner man vår Swanstrom med den adress som också var hans sista.

Undertecknad har i denna vecka haft tillfälle att med den främste kännaren av den svenska sägenfloran Bengt af Klintberg dryfta den knippa sägner som D.G. Swanstrom bar med som ett hembygdsarv till USA. Givetvis har han känt många fler än de här upptagna. Det blev uppenbart vid genomgången att de ifrågavarande stammar ur minnesskrift som näppeligen nu kan nås för uppteckning inom Lysings härad.

Det var en uppmuntran att röna sådant gensvar från min sagesman i Minneapolis som var fallet. Men någon grundligare utfrågning kunde ej komma ifråga. En sådan fick stå tillbaka för den känsla av gemenskap och samhörighet jag önskade verka vid det skriftliga mötet med den ensamme svensken från min egen hembygd. Men må dock dessa strödda anteckningar utgöra en hälsning till hans aldrig förgätna hembygd nedom Tåkern.

Ett tack vill jag rikta till kulturnämnden i Ödeshög med vilken förbindelselänken har varit dess ledamot, min kollega från Lagmansskolan-Kungshögskolan i Mjölby, Ingrid Wikström, Särtzhöga, Svanshals. Min vän och förutvarande elev vid Kungshögskolan, Anders Wiklund, har på ett vårdat sätt utfört en avskrift av samlingen.

Linköping 31.III. AD1984

Karl Gösta Gilstring